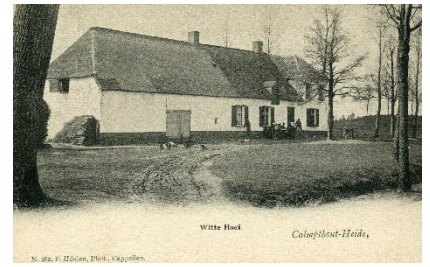

www.heidevertelt.be

324

29 maart 2026

Hoe beleeft de familie Janssens de Goede Week

Rond 1900 was Kalmthout nog een uitgestrekt landschap. De familie Janssens leefde in het gehucht de Achtzaligheden, een naam die vandaag de dag idyllisch klinkt, maar destijds een plek was waar men de dagelijkse strijd met de schrale zandgrond leverde. Voor een dagloner als Adriaan Janssens was het leven hard; zonder de luxe van een eigen boerderij was hij afhankelijk van het seizoenswerk bij rijkere landbouwers of de opkomende villabouw in de regio.

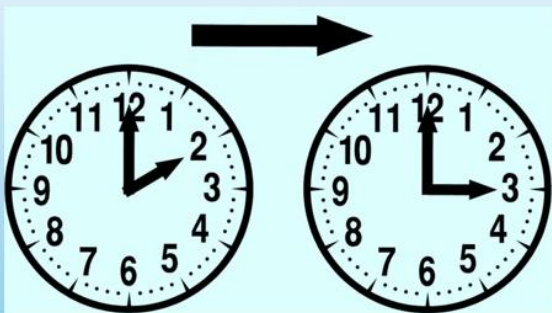
De invloed van grootmoeder Anna Catharina

De aanwezigheid van grootmoeder Anna Catharina in het gezin was typerend voor die tijd. Als voormalig dienstbode en weduwe bracht zij de mondelinge tradities over. In een tijd waarin analfabetisme nog veel voorkwam, was zij de bewaakster van het "volksgeloof": de mix van kerkelijke dogma's en lokaal bijgeloof, zoals de overtuiging dat gewijd water de bliksem kon afwenden.

Economie van de soberheid

Voor een gezin met zes kinderen (Maria, Gerard, Joanna, Frans, Anna en Ludo) was de vastenperiode een bittere noodzaak die door de kerk werd geheiligd. De voorraden uit de winter waren tegen de lente vaak uitgeput. De Goede Week gaf een spirituele betekenis aan de materiële schaarste; honger werd "vasten" en stilte werd "devotie". Het was deze veerkracht die de familie Janssens en vele anderen in de Kempen hielp om de harde overgang van winter naar lente te overbruggen.

Palmzondag: De strijd tegen het onheil

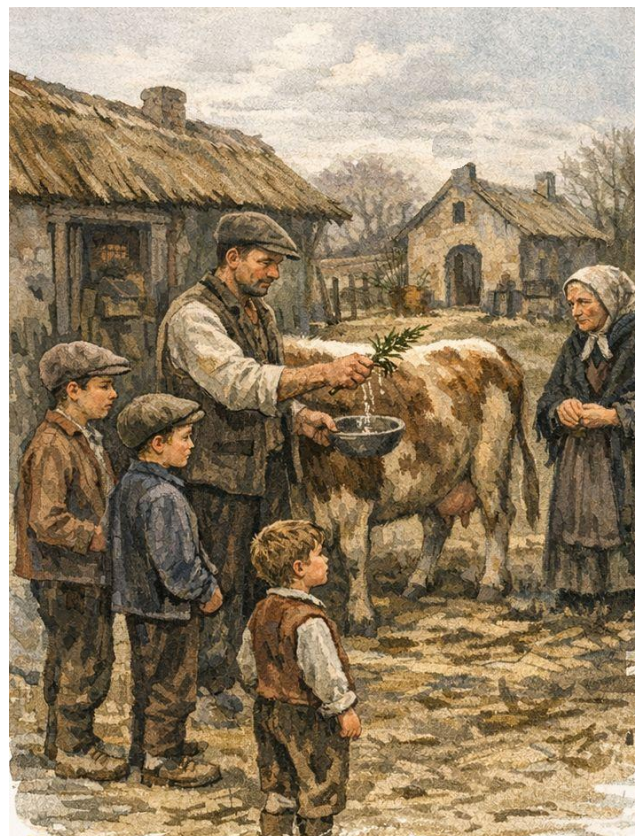

Welkom zomertijd!

De ochtend begon met de geur van boenwas. Cornelia had de houten tafel met extra zorg ingewreven. Adriaan stond op het punt om met de oudste zonen, Gerard en Frans, naar de parochiekerk te vertrekken.

"Zorg dat je vooraan staat bij de wijding, Adriaan," zei grootmoeder Anna Catharina, terwijl ze een bundeltje oude buxustakjes van het vorig jaar in het haardvuur wierp. De takjes knisterden en sisten. *"Het oude kwaad moet eruit voordat het nieuwe gezegende hout binnenkomt."*

Toen de mannen terugkeerden van de kerk, hielden de kinderen een kleine processie rond de stal. Adriaan nam een gewijd takje, doopte het in een kommetje wijwater en sprenkelde het over hun enige koe. *"Vader, waarom krijgt de koe ook palm?"* vroeg de kleine Ludo. *"Omdat de koe ons de melk geeft die jullie grootmaakt, jongen,"* antwoordde Adriaan ernstig. *"Zonder de zegen van de palm overleeft het vee de zomerse bliksemnslagen op de heide niet. God beschermt wat wij verzorgen."*

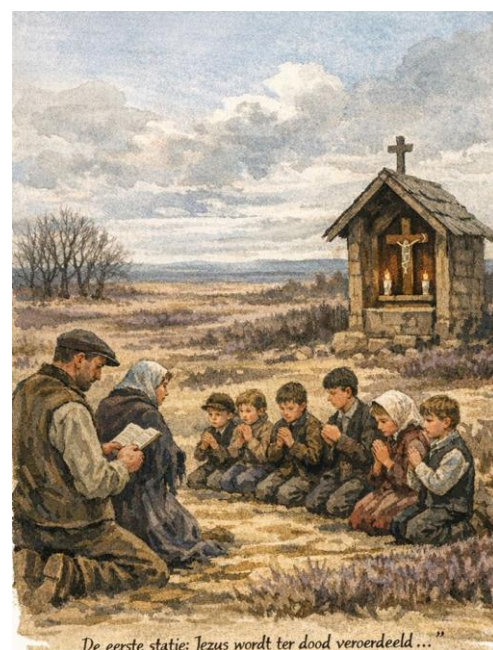
Witte Donderdag: Het grote zwijgen begint

De sfeer in de Achtzaligheden veranderde halverwege de week. Het harde labeur van Adriaan als dagloner werd stiller; de gesprekken korter. In de namiddag trokken ze naar de kerk voor de herdenking van het Laatste Avondmaal. Na de dienst, toen de pastoor de voeten van twaalf oudere mannen had gewassen, volgde het moment waarop de kinderen het hele jaar hadden gewacht. De klokken luidden één keer zo hard dat de toren leek te wankelen, en vielen toen plotseling doodstil.

"Daar gaan ze," fluisterde Maria tegen haar zusjes Anna en Joanna. *"Ze vliegen nu over de Schelde, helemaal naar de paus in Rome."* *"Gaan ze ook over ons huis?"* vroeg Anna met grote ogen. *"Alleen als je stil bent,"* zei moeder Cornelia terwijl ze haar sjaal omdeed. *"Vanaf nu wordt er niet meer geroepen of geruzied. De kerk is in rouw en ons huis ook."* Thuisgekomen werd het altaartje in de woonkamer met een paars kleed bedekt. Zelfs de spiegel werd afgehangen met een laken. Alles wat ijdel was, moest wijken.

Goede Vrijdag: De dag van de zwarte koffie

Dit was de zwaarste dag voor het gezin. Adriaan werkte niet op het land. *"Je steekt geen spade in de grond op de dag dat de Heer in de grond werd gelegd,"* was de ongeschreven wet in de Kempen. Rond de middag zaten ze aan de karige tafel. Er stond alleen een schotel koude aardappelen en een kan slappe, zwarte koffie. De honger knaagde bij de opgroeiende jongens. *"Moeder, is er geen klontje boter?"* vroeg Frans zachtjes. Cornelia schudde langzaam haar hoofd. *"Vandaag eten we de honger weg met gebed, Frans. Denk aan de arme zielen die niets hebben."* Grootmoeder Anna Catharina nam het woord: *"Toen ik klein was, in de hongervinter van 1848, aten we elke dag zoals vandaag. Wees dankbaar dat je morgen weer mag hopen."* Om drie uur, het sterfuur van Jezus, liep het hele gezin naar een klein veldkapelletje aan de rand van de heide. Ze knielden in het zand.

De eerste statie: Jezus wordt ter dood veroordeeld ...

Adriaan bad de veertien kruiswegstaties voor, zijn stem schor van de buitenlucht. *"De eerste statie: Jezus wordt ter dood veroordeeld..."* De kinderen antwoordden in koor, hun stemmetjes wegwaaiend over de stille paarse vlakte van de Kalmthoutse Heide.

Stille Zaterdag: De spanning van het wachten

De zaterdag was een dag van vreemde bedrijvigheid achter gesloten deuren. Terwijl Adriaan de omheining herstelde met houten paaltjes (hij gebruikte geen hamer, want dat lawaai deed denken aan de kruisiging), was Cornelia binnen aan het bakken. Plotseling klonk er geratel op de zandweg. De misdienaars van Kalmthout kwamen eraan. Ze draaiden aan hun houten ratels, een rauw, droog geluid dat door merg en been ging. *"De klokken zijn nog niet terug! De ratels zijn op weg!"* riepen ze. Gerard en Frans renden naar de poort. De misdienaars hielden hun manden op. *"Hebben jullie wat voor de wachters?"* vroeg de oudste jongen. Cornelia kwam naar buiten met een schort vol eieren die ze de afgelopen week stiekem had verzameld. *"Hier, voor de moeite. Zorg dat jullie hard genoeg ratelen, zodat de klokken de weg naar de Achtzaligheden niet vergeten."* Toen de avond viel, werd het huisje van de familie Janssens gehuld in een diepe, bijna heilige spanning. De kinderen werden gewassen in de zinken teil voor het vuur. *"Morgen," zei Adriaan terwijl hij de schoenen van de kinderen poetste tot ze glommen, "morgen zal de zon anders opkomen boven de heide. Dan is de dood overwonnen."* Cornelia zette wat water klaar voor de paaswake in de nacht. *"Ga slapen, kinderen. Luister in je droom naar de wind. Als je de vleugels van de klokken hoort suizen, dan weet je dat het lijden voorbij is."* Die nacht bleef het lichtje bij het kruisbeeld branden. De familie Janssens wachtte in stilte af, terwijl de heide om hen heen ademde in de hoop van de naderende morgen.

(Bijdrage van Wim Kuyps)

Het nieuwe gemeentehuis is bijna klaar

Groots openingsfeest op zondag 10 mei

Ons vernieuwde dorpscentrum aan het Kerkeneind is zo goed als klaar. Begin mei openen we de deuren van het gloednieuwe gemeentehuis en het dienstencentrum De Grote Uitleg. Het resultaat mag gezien worden. Ik krijg er regelmatig complimenten over. Ook de omgeving rond het gemeentehuis en de kerk kreeg een grondige opknappbeurt. Het plein vormt nu één mooi geheel en straalt kwaliteit uit. Met het groene belevingsplein centraal groeit dit uit tot een nieuwe ontmoetingsplek in het hart van ons dorp.

Ontmoetingsplein met mooie kasseien

Wie de voorbije maanden langs het Kerkeneind kwam, zag ongetwijfeld de kasseileggers aan het werk. Drie maanden lang legden ze meer dan 375.000 kasseien, steen per steen. Van 's morgens tot 's avonds, door weer en wind. Vakmanschap dat je nog zelden ziet. Het resultaat is een prachtig mozaïek van graniet. De nieuwe ruimte is open, sfeervol en ademt tegelijk iets van de charme van vroeger. Ook het oude

gemeentehuis, met de twee leeuwen aan de inkom, werd met zorg gerenoveerd. De vlaggen wapperen ondertussen opnieuw aan de statige gevel.

Aan dit project gingen jaren van voorbereiding vooraf. Onze medewerkers, samen met ontwerpers en aannemers, hebben er stap voor stap naartoe gewerkt. Zij leverden knap werk af. Het was indrukwekkend om het hele bouwproces van dichtbij te volgen.

Ruimere openingsuren, ook zonder afspraak

Het doel van deze vernieuwing is duidelijk: de dienstverlening van gemeente en OCMW samenbrengen op één centrale plek. En dat is gelukt. Zo'n honderd medewerkers zullen er straks klaarstaan om je verder te helpen. Bovendien breiden we de openingsuren uit. Je kan voortaan ook terecht op maandagavond en zaterdagochtend. Voor onze dienstverlening, maar evengoed voor een kop koffie en een gezellige babbel. Onze onthaalmedewerkers staan klaar om iedereen goed te ontvangen en te begeleiden.

Daarnaast komt er ook vrije inloop bij de dienst Burgerzaken. Op dinsdag- en donderdagvoormiddag kan je daar zonder afspraak terecht. Vooral oudere inwoners vroegen me hier vaak naar. Met deze extra service komen we daar graag aan tegemoet.

Openingsfeest

Ik kijk alvast uit naar zondag 10 mei. Dan knippen we het lintje, wandelen we samen over het vernieuwde Kerkeneind, met het mooie kunstwerk op het groene plein. Het wordt een feestelijke dag voor jong en oud. Je kan je huwelijk symbolisch 'hernieuwen' in de gerenoveerde trouwzaal, je geboorteakte opzoeken of even plaatsnemen in de stoel van de burgemeester. Voor kinderen zijn er leuke activiteiten. De brandweer zorgt voor eten en drinken en de fanfare brengt samen met het zangkoor de nodige sfeer. Iedereen is van harte welkom.

Tot dan op het Kerkeneind: een plek waar geschiedenis en toekomst van Kalmthout samenkomen.

(Lukas Jacobs, burgemeester)

Dit alles op de plaats van de gasfabriek!

"Fabriek", een iets te groot woord voor wat er ooit stond op de plaats waar nu de omgeving rondom het gemeentehuis in ontwikkeling is, de Kalmthoutenaar kende het gebouw destijds als de "gasfabriek".

Waarom dit gebouw?

Tot 1867 leefde Kalmthout als het ware, hoofdzakelijk, in de duisternis. Wie zich verplaatste had een brandende lantaarn bij. Enkel aan de vier "tolbarelen" brandde 's nachts een olielamp. Tolbarelen waren er aan de Withoef, de Sint Jacobskapel, de Kruisstraat en aan de Kapel van Achterbroek, zeg maar de voornaamste toegangswegen naar Kalmthout.

In 1867 besloot het gemeentebestuur om meer straatverlichting te creëren langsheen de weg "van het spoorstation tot op het dorpskruis", het ging dus

over de straat, de straat die we nu kennen als de Statiestraat. Het ging om vier petroleum-lantaarns die vanaf januari 1878 's avonds werden aangestoken door een "lampist". Het jaar nadien, in 1879 dacht men weer aan de uitbreiding van straatverlichting. Vanaf dan kwamen er in de verschillende wijken een paar petroleum-lantaarns bij en werden er meerdere "lampisten" aangesteld. Zo kwam er mondjesmaat 's avonds en 's nachts meer licht in de duisternis!

Een grotere wijziging kwam er in 1906 onder impuls van de toenmalige burgemeester Lucien Bareel. Men maakte kennis met de "moderne middelen" die er toen op de markt waren: acetyleen en elektriciteit. Om dit waar te maken ging de gemeente samenwerken met de maatschappij "Gaz Riche" uit Brussel. In de raadszitting van 29 mei 1907 werd een contract goedgekeurd. De maatschappij zou overgaan tot het bouwen van een "gasfabriek" en het aanleggen van "buisleidingen". Om dit fabriek te bouwen stelde de gemeente een terrein ter beschikking naast het kerkhof in Kalmthout-centrum. De bouwvergunning zelf werd op 20 februari 1908 afgeleverd. Er werd onmiddellijk met de bouw begonnen. Eind 1908 was het zover, de "fabriek" kon in werking worden gesteld.

De stokers!

Om de fabriek draaiende te houden moest er een stoker worden aangesteld. De eerste die werd aangesteld bij de opening was Alfons Van Pelt. Om de job te kunnen uitvoeren moest hij in de gasfabriek gaan wonen. Achter het gebouw zelf werden twee grote ketels geplaatst voor het opslagen van het bekomen zuiver gas. Het geproduceerde gas was ook geschikt voor huishoudelijke en industriële doeleinden. In 1914 werd het contract van Gaz Riche overgenomen door "Compagnie Nationale d'Éclairage", deze vennootschap werd op haar beurt in 1929 overgenomen door de "Antwerpse gasmaatschappij". Na de eerste wereldoorlog werd Alfons Van Pelt als stoker vervangen door de familie Peeters-Duerloo en later de familie Peeters-Van Dorst. Nog later was het Gerard Vissers-Michielsen die de job voor zijn rekening nam. Hij was de laatste stoker en bleef er nog wonen tot na de oorlog. Toen Gerard de gasfabriek verliet ging de ploegbaas van de gemeente, Vic Kuystermans, er wonen. Gas werd er toen al niet meer opgewekt. In 1967 werd het gebouw afgebroken en de ketels verwijderd om plaats te maken om er de eerste brandweerkazerne te bouwen.

"Louis van de gas" werd er groot!

Een van de personen die zijn jeugd jaren doorbracht in de "gasfabriek" was oud beroepsrenner Louis Duerloo, zijn bijnaam in Kalmthout was dan ook al vlug "Louis van de gas". Louis werd geboren in Essen op 7 juli 1910 en was van 1932 tot 1938 beroepsrenner. In 1935 won hij de "Ronde Van Vlaanderen". Louis overleed in Mijas (Spanje) op 30 september 1977.

(meer over Louis Duerloo schreven we in ons nummer 261 van 12 januari 2025, bron voor dit artikel Camphoutania)

Start voorverkoop boek over het Joodse oorlogsverleden van Heide en het verzet in Kalmthout

Drie jaar geleden werd de "8 meicoalitie Kalmthout" opgericht, in navolging van de nationale "8 meicoalitie" die in de eerste plaats van 8 mei – het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog, de overwinning van de democratie op het fascisme – terug een feestdag wil maken. "Terug" want in 1974 afgeschaft om besparingsredenen. De Kalmthoutenaren aanwezig op de eerste nationale bijeenkomst van

de "8 meicoaltie" in 2022 aan het Fort van Breendonk in Willebroek besloten een lokale afdeling op te richten en uit te pluizen wat de oorlogsgeschiedenis van Kalmthout is.

Over het Joodse oorlogsverleden van Heide is het baanbrekend werk van Marleen Van Landeghem verschenen, maar er bleven blinde vlekken zoals wanneer precies werden Joden opgepakt in Heide en wat was het lot van Jodenjager Hubert Van Meldert. Inzake het verzet was minder geweten. Er is het oorlogsdagboek van Jos Vorrsele, maar kennelijk heeft niemand de dossiers van de circa 70 Kalmthoutse erkende weerstanders ingezien en/of er iets over gepubliceerd.

In de zomer van 2022 ging Ruud Martens aan het werk met het inzien van meer dan 100 dossiers bewaard in Brussel (dossiers van verzetsstrijders, inlichtingen- en actieagenten, politieke gevangenen, fiches van de 'Joden Vereeniging in België'...), Antwerpen (diverse bladen) en Beveren (rechtbankdossiers). Daarnaast kon hij een tiental privé-archieven inzien, en spreken met de laatste levende (intussen overleden) Kalmthoutse weerstander, kinderen van mensen uit het verzet, en mensen als kind ooggetuige van de Tweede Wereldoorlog. Voorts nam hij

een berg boeken door, (ongepubliceerde) universitaire verhandelingen, tijdschriftartikelen en meer. In 2023 was Ruud Martens klaar om een aantal lezingen te geven over het Joodse oorlogsverleden van Heide, gevolgd door een aantal lezingen in 2024 over het verzet in Kalmthout. De publicatie in een boek was een ander werk, maar nu is het zover: met steun van drie stichtingen (een Nederlandse stichting die historisch onderzoek in de streek ten noorden van Antwerpen aanmoedigt, een Joodse en een antifascistische) kan het boek nu verschijnen in een prachtige lay-out en aan een aanvaardbare prijs.

We ontdekken hoe heidegrond toeristen aantrekt, in snel tempo huizen en hotels verrijzen, honderden Joden uit Antwerpen en verschillende uithoeken van Europa in Heide komen wonen, ze een synagoge laten bouwen en een Joodse hogeschool openen... De katholieke kerk kijkt er afdunstig naar. In meerdere publicaties verschijnen lelijke dingen over de "kromneuzen". Er is echter ook militant verzet tegen het antisemitisme. Met de oorlogsdreiging verhuizen vele Joden. Wie blijft, is gezien. Kalmthout is de gemeente in België met het hoogste percentage van gedeporteerde Joden. Ook ondergedoken Joodse kinderen en hun Vlaamse pleegouders worden verraden... Het is een apart verhaal, gescheiden van de rest van de oorlogsgeschiedenis in Kalmthout. Alleen een opportunistische politicus en een Jodenverklikker komen we ook in het tweede deel van het verhaal tegen.

In dat tweede deel volgen we de politieke ontwikkelingen op het gemeentehuis in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog, tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog. De eerste dodelijke oorlogsslachtoffers vallen. De Duitse bezetter legt nieuwe wetten en bestuursvormen op. Er zijn problemen met de voedselbevoorrading, maar ook de eerste verzetsdaden en een eerste verzetsgroep. We maken kennis met de hoofdrolspelers, maar ook met alle anderen in het georganiseerd verzet (waarbij de auteur de verzetsdaden van elkeen schetst). We volgen hoe neergeschoten Amerikaanse bemanningsleden van een vliegtuig veilig terug hun thuisbasis bereiken, maar zien ook hoe ze jonge mannen in het holst van de nacht oppakken om te gaan werken in de Duitse oorlogsindustrie. Sommige Vlamingen doen er alles aan om de Duitsers te misleiden; andere Vlamingen helpen daarentegen Duitsers met het oppakken van hun dorp- of streekgenoten.

De bevrijding van Kalmthout begint pas een maand na de bevrijding van Antwerpen. Het sinds de landing in Normandië verzwakte Canadese leger doet bij de bevrijding van Kalmthout beroep op enkele honderden (jawel, enkele honderden) mensen uit het verzet als ondersteuning. Een deel van de dorpskernen Heide en Dorp-Heuvel zijn als eerste bevrijd, de rest bevrijden blijkt een harde dobber. De *collateral damage* bij de bombardementen van de geallieerden op de Duitse posities is groot. Mensen uit het verzet van ver buiten Kalmthout sterven bij vuurgevechten met de Duitsers in Kalmthout. De Kalmthoutse Heide is ideaal om V-bommen gericht op Antwerpen neer te halen, maar niet altijd vallen de V-bommen neer in de Kalmthoutse Heide. Ze wijken af en treffen ook mensen en huizen in Kalmthout.

Eens de bombardementen en vuurgevechten stilliggen, begint een andere oorlog. Collaborateurs krijgen een straf (spoiler alert: er is een groot verschil tussen de straf en de uitvoering). De behandeling van een klacht over een politicus kan zo lang aanslepen dat de man de facto politiek uitgeschakeld wordt. Terwijl ze een klacht tegen een politicus die veel meer op zijn kerfstok heeft, seponeren en die man hierna grote sier kan maken in de politiek. Rest nog de vraag: wat blijft erover van de herinnering aan de oorlog?

Bestel het boek aan voorverkoopprijs. Stuur een e-mail met uw voornaam, familienaam en adres naar: 8meicoalitie.kalmthout@gmail.com en zij bezorgen u het rekeningnummer van de "8 meicoalitie Kalmthout". Prijs in voorverkoop: 25 euro voor wie het boek (circa 320 blzn.) afhaalt bij de boekvoorstelling dinsdag 5 mei in Club K, Kapellensteenweg 234 of het boek thuis wil ontvangen in de dagen na de boekvoorstelling én binnen een fietsafstand van 10 km woont vanaf het treinstation van Heide, Heidestatieplein 4 in Kalmthout. Het boek wordt inderdaad per fiets bezorgd ("Mens sana in corpore sano"). Woon je verderaf? Dan komen er 7,5 euro portkosten bij. Prijs vanaf 5 mei 2026: 30 euro.

Kalmthoutse 70-jarigen feesten!

Ben je geboren in 1956 in Kalmthout en/of woon je in Kalmthout? Dan ben je, samen met je partner, van harte welkom op vrijdag 27 november 2026 voor een etentje in het Strijboshof. Dat vindt plaats van 17 tot 22 uur. De richtprijs is ongeveer 60 euro per persoon. Wie interesse heeft om mee te vieren, kan dat alvast laten weten via mail aan:

- Rita Beyers, daan.vanhooydonck@telenet.be
- Ria De Kooning, jan.ria@live.be
- Magda Loos, magdloos@hotmail.com
- Eric Duerloo, eric.duerloo@outlook.com
- Marlies De Clerck, declerck.marlies@telenet.be
- Jan Van Hees, vanheesjan@hotmail.com

Nieuwe kaart-meerdaagse van start in Achterbroek

Vanaf 17 april is het weer zover! Kaartliefhebbers kunnen dan opnieuw terecht in het dorps huis van Achterbroek voor de 3de kaart-meerdaagse 'slagen halen zonder maat'. Deze kaartreeks ontstond toen het jaarlijkse kaartseizoen van Raak Kalmthout (van september tot april, in het lokaal van de Sint-Jorisgilde in het Kruisbos) weer ten einde liep. De vaste spelers vonden het jammer dat ze moesten wachten tot september... en zo groeide het idee om een extra reeks te organiseren. Met 36 tot 40 deelnemers per avond werd dat meteen een groot succes.

Hoe werkt de kaart-meerdaagse?

- Er wordt gekaart op 12 vrijdagavonden, telkens vanaf 19.30 uur.
- De 8 beste scores tellen mee voor het eindklassement.

- Wie minstens 8 keer deelneemt, ontvangt op het einde van het seizoen een prijs.
- Ook wie minder vaak kan komen, is welkom: elke avond zijn er weekprijzen te winnen.

Locaties

Omdat het dorps huis soms te klein is voor alle enthousiaste kaarters, wijken we, wanneer mogelijk, uit naar de parochiezaal, recht tegenover het dorps huis.

Daar trappen we op 17 april alvast de nieuwe kaart-meerdaagse af.

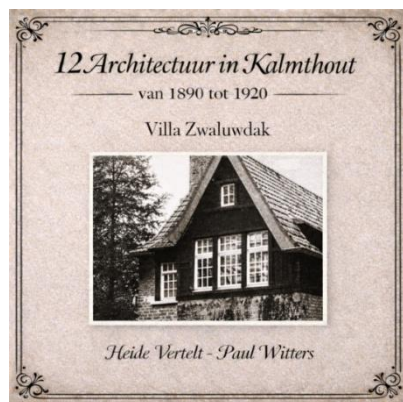
Data 2026

17 april, 8 en 22 mei, 5, 12 en 26 juni, 10 en 24 juli, 7 en 21 augustus, 4 en 18 september (prijsuitreiking)

Deelname

Deelname kost € 10 per avond – inclusief 3 consumpties van € 1,60.

Meer info? franckenann@gmail.com (bijdrage van Ann Francken)

12. Zwaluw dak

Omschrijving: Villa Zwaluw dak

Het oude OCMW-gebouw
op Heuvel 39 in Kalmthout.

Bouwperiode: eerste kwart van de 20e eeuw

Architect: Walter Van Kuyck

Architectuurstijl: Cottage stijl

(pittoreske villabouw met nadruk op dakvorm, asymmetrie en een huiselijke, landelijke uitstraling)

Historische achtergrond

- **Ontstaan als buitenverblijf (begin 20e eeuw)**
Villa Zwaluw dak werd gebouwd in het eerste kwart van de 20e eeuw als landhuis/villa.
- **Later openbaar gebruik: OCMW**
In de 20e eeuw kreeg het gebouw een publieke functie en werd het in gebruik genomen als zetel/burelen van het OCMW Kalmthout (waardoor veel mensen het kennen als “het oud OCMW”).
- **Restauraties en vondsten**
In een bibliografische verwijzing naar het tijdschrift *Calmpthoutania* wordt vermeld dat tijdens restauratiewerken aan Villa Zwaluw dak (toen al OCMW) historische vondsten werden gedaan, waaronder een waterput en een klokje dat aan de 16e eeuw wordt gelinkt.
- **Erfgoed en herinnering**
Aan het gebouw/aan de vroegere ingang werd ook een bronzen bas-reliëf (ter ere van Frans Van Kuyck) ingehuldigd, wat onderstreept dat de villa ook als “herinneringsplek” aan die kunstenaar wordt gezien.

Bouwkundige en architecturale kenmerken.

Het gaat om een landhuis in cottage stijl, ontworpen door architect Walter Van Kuyck.

Belangrijkste elementen:

- **Massing en dakvorm**
Een villa van twee bouwlagen onder een overkragend leien zadeldak, met typische schouwen en dakkapellen (kenmerkend voor de “cottage”-sfeer en het pittoreske silhouet).

- **Gevels en materialen**
Lijst- en puntgevels in een combinatie van baksteen en zandsteen, met diverse muuropeningen (variatie in raam-/deuropeningen is typisch voor deze stijl).
- **Aanbouwen en tuin-elementen**
Aan de oostzijde wordt een glazen serre vermeld. Daarnaast is er een waterput met een gesmeed ijzeren “kevie” (omkasting/constructie) uit de bouwperiode.
- **Interieur**
Het interieur is volgens de inventaris vernieuwd (dus minder authentiek bewaard dan de buitenzijde en sommige site-elementen).

Huidige/recente context

De gemeente gaf aan dat het OCMW-gebouw in gemeentelijke handen blijft en een nieuwe bestemming krijgt (o.a. genoemd als toekomstige plek voor Muzarto, academie voor muziek en woord).

1. Datering en ontwerp

- Bouwperiode: eerste kwart van de 20e eeuw
- Architect: Walter Van Kuyck

2. Historische achtergrond

Villa Zwaluwdak werd opgericht als privévilla en buitenverblijf in een periode waarin Kalmthout zich ontwikkelde als geliefde woon- en verblijfsplaats voor stedelijke elites uit Antwerpen. De villa wordt in lokale geschiedschrijving in verband gebracht met de schilder en graficus Frans Van Kuyck, voor wie het gebouw fungeerde als rust- en werkplek buiten de stad.

In de loop van de 20e eeuw verloor de villa haar private woonfunctie en werd ze herbestemd tot zetel van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Daardoor werd het gebouw een vaste waarde in het sociale en bestuurlijke leven van de gemeente.

3. Bouwkundige beschrijving

Algemene opbouw

- Twee bouwlagen
- Overkragend leien zadeldak
- Onregelmatige, pittoreske daklijn met schouwen en dakkapellen

Gevels en materialen

- Afwisseling van lijst- en puntgevels
- Gebruik van baksteen, gecombineerd met zandstenen accenten
- Gevarieerde raam- en deuropeningen, typerend voor de cottagestijl

Aanhorigheden en site-elementen

- Glazen serre aan de oostzijde
- Historische waterput met gesmeed ijzeren kevie (omkasting), daterend uit de bouwperiode

Interieur

- Het interieur werd in de loop van de 20e eeuw aangepast en vernieuwd in functie van het administratieve gebruik; de erfgoedwaarde situeert zich vooral in het exterieur en de site-elementen.

4. Erfgoedwaarde

- **Architectuurhistorische waarde**
Representatief voorbeeld van een vroege 20e-eeuwse cottagestijlvilla in de Antwerpse rand.
- **Sociaal-historische waarde**
Illustratief voor de transformatie van private villa's naar publieke functies, in dit geval het OCMW.
- **Lokale cultuurhistorische waarde**
Verbonden met het culturele leven en met de herinnering aan Frans Van Kuyck; herkenningspunt in het centrum van Kalmthout.

5. Huidige context

Het gebouw bleef in gemeentelijk bezit na het vertrek van het OCMW en wordt voorzien van een nieuwe maatschappelijke en culturele invulling, waardoor het historische karakter behouden blijft binnen een hedendaags gebruik.

De Antwerpse kunstschilder Frans Van Kuyck is een fervente bewonderaar geweest van onze purperen hei. Villa Zwaluw dak werd samen gebouwd met villa Yzergalm = verhaal op onze website.

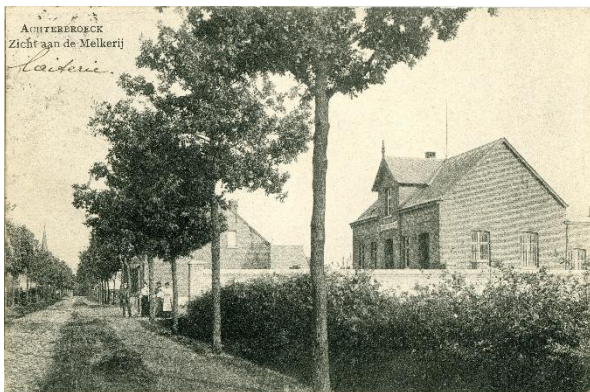
bezoek onze website www.heidevertelt.be voor foto's en het verdere verhaal over villa Yzergalm

Volgende week: **13. Diesterweg** (bijdrage van Paul Witters)

Er was eens...Melkerij Hand in Hand – Achterbroek (2)

In september 1900 wou men in Achterbroek een centraal afroomstation stichten onder coöperatieve vorm. Het idee werd, onder impuls van pastoor Floren, uitgewerkt en een jaar later kwamen 17 leden hun melk afromen in een gebouw van Maria Catharina Rommens, wed. van Corneel Francken op de Roosendaalsebaan. De eindproducten werden terug mee naar huis genomen. In die periode moesten de boeren 's winters nog met karren om ijs naar de vennen van den Duffelaer (Wolfsheuvel). Dit ijs werd in de melkerij in een speciale kamer bewaard zodat dit in de zomer gebruikt kon worden. Drie jaar later was het ledenaantal al gestegen tot 35 en kon men zich een stoominrichting veroorloven. In 1908 verhuisde de melkerij naar de Achterbroeksteenweg.

In 1910 werd er jaarlijks 1.000.000 liter verwerkt, en had de melkerij 50 leden. Het ging in die tijd nog steeds alleen om boterproducten. Er kwam wedijver onder de boeren en de ene volgde de ander snel op om lid te worden. Bij het uitbreken van WO I telde de melkerij 60 leden en verwerkte men jaarlijks 1.200.000 liter melk. Vanwege de bezetting kwam de plicht om al de melk naar de melkerij te brengen, om zo beter controle te kunnen houden op de boteropbrengst. Hierdoor vonden ook de achterblijvers de weg naar de melkerij. In 1936 nam P. Coenegrachts de leiding van de melkerij over van Dhr. Hoppenbrouwers, en in de daaropvolgende jaren werd de melkerij meermaals verbouwd en vergroot.

In de 2de wereldoorlog liep de geleverde hoeveelheid melk terug van 4.000.000 liter naar 3.000.000 liter per jaar, voor ongeveer 1500 koeien. Maar na de oorlog kende de melkerij een enorme groei tot 8.700.000 liter. Tijdens de zomermaanden verwerkte men 28 à 30.000 liter per dag. Het aantal leveranciers was opgelopen tot ongeveer 260. In 1992 sloot de melkerij haar deuren. Het gebouw werd aangekocht door Roger Van den Bergh en Brigitte Meeusen die er in 1995 speelgoedwinkel 't Klavertje Vier openden. De melkerij werd niet gespaard van 'criminele

feiten'. In het historisch archief van de Gazet Van Antwerpen, een krantenknipsel uit 1911.

Het berichtte toen als volgt:

*'Het parket te Calmphout-Achterbroeck':
In de maand augustus braken kwaaddoeners in de melkerij 'Hand in Hand' te Achterbroeck, en door middel van breekijzers werden verschillende deuren opengebroken. Er werden eenige honderden frank, en verschillende kilo boter gestolen. De heer onderzoeksrechter vermoedde dat de drij Hollandsche*

kwaaddoeners, in den loop der maand december op heterdaad betrapt terwijl zij in de melkerij van Wuustwezel wilden stelen, wellicht niet vreemd waren aan de roofpartij te Achterbroeck. Vrijdag namiddag zijn de heeren Caroly, onderzoeksrechter, en Verhees, griffier in de melkerij afgestapt om de breekijzers die de drij dieven in Wuustwezel bij zich hadden in de deuren der melkerij van Achterbroeck te passen. Eenige deuren waren hersteld, maar op eene paste een der breekijzers. Twee punten bezwaren nog de drij Hollandsche dieven, namelijk dat men de ledige manden waar de boter ingepakt was, omtrent de Hollandsche grens terugvond. Het tweede punt dat aanleiding tot verdenken geeft, is dat de kwaaddoeners voor een 30 frank Belgische postzegels in het bureel der melkerij lieten liggen, alsof ze geen waarde hadden."

(Bijdrage van Paul Witters, met dank aan Gazet van Achterbroeck)

Abraham Rammeloo mag fier zijn!

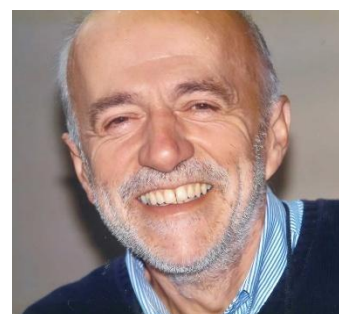

Bram Rammeloo is de fiere conservator van het Kalmthoutse Arboretum en dat mag hij deze week uitstralen. Op 24 maart kreeg hij in Londen de prestigieuze "Veitch Memorial Medal", die hem werd toegekend door de "Royal Horticultural Society". Deze prijs is een erkenning voor zijn uitzonderlijke bijdrage aan de tuinbouwkunst, en wordt zeldzaam toegekend aan niet-Britten. Deze prijs beklemtoont zijn bijdrage als sleutelfiguur in de Belgische en Europese dendrologie.

Namens de provincie Antwerpen sloot gedeputeerde Mireille Colson zich aan bij deze hulde, zij benadrukte dat dit het resultaat is van jarenlange inzet, expertise en investeringen in het Kalmthoutse Arboretum. Eerder, 40 jaar geleden, werd deze prijs ook eens toegekend, toen aan de voormalige bezielster van het Arboretum Jelena De Belder. Hiermee wordt ook nog eens de enorme botanische waarde van ons Arboretum aangetoond. Dankzij de huidige en de vorige conservator blijft het Kalmthoutse Arboretum zijn sterke reputatie behouden in binnen- en buitenland. Proficiat Bram!

Overlijden

We melden het overlijden van Pierre Beyers, hij werd geboren op 18 juni 1950 in Kalmthout waar hij ganse zijn leven bleef wonen. Hij groeide op in Heide. Pierre was gehuwd met Béatrice De Munck en was vader van drie kinderen en opa van zeven kleinkinderen. Beroepshalve werkte Pierre in de sector van

de gehandicaptenzorg. Zo was hij directeur van de VZW Spectrum, de overkoepelende VZW van “Den Oever” en “De regenboog”. Pierre overleed op 21 maart in Coda na een aanslepende ziekte. Gisteren werd in de O.L.Vrouwkerk in Kalmthout-centrum afscheid genomen van Pierre, vervolgens werd zijn urne bijgezet op het kerkhof in Heide in de schaduw van zijn geboortehuis. Hij rust in vrede.

Algemene vergadering gemeentelijke sportraad

Onder ruime belangstelling ging gisteren de Algemene vergadering van de gemeentelijke sportraad door. De aanwezigen kregen een overzicht van wat de sport in Kalmthout het afgelopen jaar bracht. Voor sportfunctionaris Gino Vanthillo was het zijn laatste opdracht, hij gaat op 1 mei dit jaar met pensioen. Tijdens de vergadering werd zijn opvolger Raf Van Dyck voorgesteld. Tijdens de verkiezingsronde werden Sam Bosmans, Louis van den Buijs en Nathalie Willemen opnieuw verkozen voor een periode van vier jaar als lid van de sportraad. Na het ontslag van Ron Van Namen komt ook Fons Van Ingelgem terug in de raad van bestuur van de gemeentelijke sportraad.

Sofie Janssens, medewerkster van de dienst vrije tijd, gaf de sportverenigingen informatie over het systeem van herbruikbare bekertjes bij evenementen waarmee de gemeente zopas van start ging. Dit zal vooral bij de grotere evenementen een meerwaarde geven en kostenbesparend werken.

Schepen van sport Maarten De Bock sloot de vergadering af met de sportraad te danken voor de vlotte samenwerking, hij dankte ook de aanwezigen en zette ten slotte afscheidnemende sportdeskundige Gino Vanthillo en de administratieve bediende van de sportraad Ilse Van Spaendonck in de bloempjes. Na de vergadering was er in de gelagzaal van het OKA gelegenheid om gezellig na te kaarten!

Proficiat! Heibos is kampioen!

Heide vertelt was er gisteravond bij op het veld van Heibos. De ploeg gaf partij aan Sint Job in 't Goor, de ploeg die zevende stond gerangschikt. Er moesten zaterdag nog vier wedstrijden gespeeld worden. De overwinning tegen Sint Job, gepaard gaande met een voorsprong van 9 punten in het klassement zorgde ervoor dat Heibos gisteren de kampioenstitel al kon vieren.

Het kon gisteren niet meer fout lopen, dat hoopte iedereen! Het werd toch nog een pittige wedstrijd waar scoren moeilijk werd. Sint Job zat goed in de wedstrijd en gaf zeker geen cadeautjes weg. Heibos moest dus erg hard vechten om een overwinning af te dwingen. De 1-0 voorsprong lukte pas laat in de wedstrijd

na een toegekende penalty die werd omgezet in een doelpunt. Hetzelfde scenario herhaalde zich nog eens kort voor het einde van de wedstrijd. Hiermee werd de 2-0 overwinning vastgelegd.

Heel wat supporters waren afgezakt naar het "Allure stadion" om de spelers aan te moedigen. Toen de scheidsrechter het laatste fluitsignaal gaf kon de eerste viering worden ingezet. De entourage had zich al wel wat voorbereid, er werd champagne aangerukt, een spandoek werd ontvouwen en speciaal gemaakte T-shirts werden aangetrokken om het feest in te zetten.

Er wachten nu nog drie wedstrijden, na het vrije paasweekend speelt Heibos op zondag 12 april uit bij Bucovina Loenhout, op zaterdag 18 april om 20u is er de laatste thuiswedstrijd tegen Capellen B. Het seizoen wordt afgesloten op zondag 26 april om 15u op bezoek bij Putte SK.

De titel zal natuurlijk nog uitgebreid worden gevierd, we houden onze lezers op de hoogte!

Uit de oude doos

Deze week drukken we een foto af van de kerk van Heide genomen vooraleer de pastorie werd gebouwd. Het is ook een foto waar te zien is hoe de spitse toren van de kerk eruitzag. Nadat in 1940 de toren en een deel van de kerk werd vernield na een bombardement kwam er een minder spitse toren, de toren die we nu nog kunnen bewonderen. Links op de foto zien we in de verte de school en het klooster.

